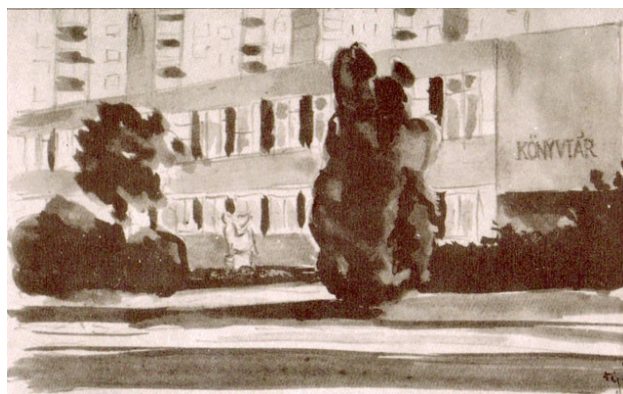

Dunaújváros és a könyvtár

A közművelődési könyvtárak története

1951-2003

Készítette :

Katona Zsuzsanna

Közreműködtek:

Nyitrai Erzsébet

Oláh Bernadett

Petrovicsné Gadanez Júlia

A könyvtárról készült tusrajzot

Vágó Józsefné készítette

Tartalom

A kezdetek.....	5
Új város épül - Könyvtár az iskolában.....	6
Városi könyvtár, járási könyvtár.....	7
Könyvtárak a Görbe utcában és Sztálin úton.....	8
Újra városi könyvtár a József Attila Könyvtár.....	10
Jelentés a város könyvtárainak helyzetéről.....	12
1974: az átalakulás.....	16
Újabb változások: 1989 - 1996.....	21
Számítógép a könyvtárban.....	21
Újra József Attila Könyvtár.....	22
Állományalakítás.....	23
A gyermekkönyvtárról.....	24
A fiókkönyvtárakról.....	28
Felnőttkönyvtár - olvasószolgálat - Internet.....	31
Rendezvények, kiadványok.....	37
Befejezés.....	39
Bibliográfia:.....	42
A József Attila Könyvtár munkatársai - 2003.....	43

**„A fantasztikum gazdagsága a dokumentumokban
várja az embert”¹**

Michel Foucault: A fantasztikus könyvtár

Dunaújváros könyvtárügye a pár száz kötetes, szekrénybe zárt „gyűjteményektől”, a lakásokból átalakított, zsúfolt könyvtárakon keresztül jutott el a mai állapotig. Nem csak a könyvtár épületei, helyiségei változtak az évek folyamán, de változott a gyűjtemény, új dokumentumtípusok, szolgáltatások jelentek meg, az olvasók, könyvtárhasználók sokasága pedig a könyvtárosok generációinak segítségét kérhette olvasmányai kiválasztásához, feladatai megoldásához.

Ma már akár el sem kell mennünk otthonról, hogy belépünk a világhálón a virtuális világkönyvtárba. Mindez azonban nem teszi feleslegessé napjainkban sem a valódi könyvtárat, hiszen az olvasói terek sajátos hangulata, a dokumentumok, könyvek kézzelfoghatósága, a lapozgatás öröme sok ember számára ma is meghatározó élmény.

A kezdetek

Az első, nyilvánosnak mondható könyvtári kezdeményezés Dunapentelén az országos olvasóköri mozgalom kibontakozásához kapcsolódott. 1870-ben alakult meg a Kaszinó Olvasókör, 1884-ben az Olvasókör, 1922-ben az Ifjúsági Olvasókör. Ezek a kisebb-nagyobb társaságok általában csak rövid ideig működtek. Leghosszabb ideig a Dunapentelei Polgári Olvasókör tevékenykedett, 1922-től 1941-ig. Sok más olvasókörhöz hasonlóan a dunapentelei közösségek is elsősorban a tagok társasági életének fellendítését, művelődésének segítségét tűzte ki célul. Ennek a feladatnak egyik eszköze a könyv volt. Az olvasmányok elsősorban ajándékozás útján kerültek a gyűjteményekbe, komoly szerzeményezésről, állományalakításról nem lehetett beszélni.

Az olvasókörök elsősorban saját tagjaik számára akarták biztosítani a könyvhöz való hozzájutást, az olvasás lehetőségét. A település egészének tényleges könyvtári ellátásában nem töltöttek be jelentős szerepet.

Nem változott a helyzet lényegesen 1945 után sem: a korábbi olvasóköri, egyleti helyiség néhány száz darab könyvet őrző zárt könyvszekrényekkel együtt a Magyar

¹ Foucault, Michel: A fantasztikus könyvtár in: Foucault, Michel: A fantasztikus könyvtár Bp.: Pallas Stúdió, 1998. p. 17.

Demokratikus Ifjúsági Szövetség majd a Hazafias Népfront helyi szervezeteinek kezébe került. A korábbi időszakhoz hasonlóan a helyiségben ebben az időszakban is elsősorban közösségi rendezvényeket, gyűléseket tartottak, és a könyvekről lassan mindenki megfeledkezett.

Új város épül - Könyvtár az iskolában

1950 májusában kezdődött meg az új gyár, az új város építése. Az építkezésre felvonuló vállalatok szinte az első perctől kezdve megszervezték saját dolgozóik könyvekkel való ellátását. Három-hatezer kötetes, feltárt könyvgyűjteményeket hoztak az anyavállalatoktól, pl.: a Magasépítők könyvtárának 6500, a Mélyépítőkének 3600, a Gépgyárának pedig 3500 kötetes könyvtára volt. Ezekben a könyvtárakban elsősorban szakirodalmat lehetett találni, amely a műszaki, építési feladatok megoldásához nyújtott segítséget.

Az új város közkönyvtári ellátásának kialakítása szervezett keretek között 1951-ben kezdődött el. Ebben az évben készült el a város első iskolája, a Vasvári Pál Általános Iskola, amely az első években otthont adott a könyvtáraknak.

1.kép

A Vasvári Pál Általános Iskola

1951 májusában itt helyezték el a város első nyilvános könyvtárát, a Központi Technológiai Könyvtár által küldött 5000 kötetes műszaki könyvtárat. A város vezetése úgy döntött, hogy a közművelődési könyvtár is a Vasvári Pál Általános Iskolában kapjon helyet.

1951. június elsejétől közel 5000 kötetes állománnyal kezdte meg működését a József Attila Városi Könyvtár. Az Országos Könyvtári Központtól kapott ajándékkönyvek alkották a könyvtár állományának alapját. Az új könyvtár létesítésének hírére valóságos ajándékozási láz

tört ki az egész országban. Számos intézmény, szervezet, üzem, könyvtár és magánszemély küldött a „hős” város építőinek könyvet, amelyeket lelkesítő üzenetekkel láttak el. Pl.: Louis Aragon A kommunista ember című könyve Karcagról a következő ajánlást tartalmazta: „Az országos akcióhoz csatlakozva kommunista szeretettel küldöm a dunapentelei vasmű dolgozóinak ezen könyvet, mert tudom, hogy a könyv akkor éri el igazi célját, ha minél többen olvassák.”

A Demokratikus Ifjúsági Szövetség budapesti V. kerületi szervezetétől ajándékküldeményben érkezett Boleszláv Sztanovics Gúzsbakötött élet című könyve a következő üzenettel: „Ifjú Építők! A hős komszomolista városépítők győzelmei lelkesítsenek a béke erődje, a Sztálin Vasmű építésében!” Az ajándékozásoknak köszönhetően néhány hónap alatt 16 000 kötetre duzzadt a könyvtár állománya. A leltározatlan, feldolgozatlan könyvek halmaza azonban csak a mennyiséget növelte, a választékot nem. A bolsevik párt történetéből pl. 150 darab gyűlt össze, Rákosi Mátyás művei több polcon sorakoztak, csakúgy, mint a szovjet építkezések lelkes hangú szépirodalmi feldolgozásai.

A kor kívánalmainak megfelelően nagy hangsúlyt kapott a propaganda, a kiállítások készítése, a különféle mozgalmak beindítása, lebonyolítása. A „Szerezz egy olvasót!” mozgalom vagy a „Felszabadulási Verseny” lelkes aktivistákat talált az olvasók és a könyvtárosok között.

Városi könyvtár, járási könyvtár

1953 fordulópont volt a József Attila Könyvtár életében. Az akkori adonyi járás területén mindenhol megalakultak az ún. népkönyvtárak, melyek módszertani irányítását, könyvekkel való ellátását a járási központnak kellett megoldani. 1953. júniusától a feladattal a József Attila Városi Könyvtárat bízták meg, mivel látható volt, hogy a járási székhely funkcióját hamarosan „elhódítja” Adonytól Sztálinváros. A könyvtár irányítása a járási tanács kezébe került.

A feladat plusz terheket jelentett a könyvtár dolgozóinak, hiszen az új feladatok mellett továbbra is meg kellett oldani a város könyvtári ellátását. Ez nem volt könnyű dolog, hiszen a könyvtár a fenntartó változásával igen mostoha anyagi körülmények közé került. A várostól korábban kapott évi 84 ezer forint beszerzési keret 17 ezer forintra csökkent. A beszerzési keret a következő években sem nőtt, 1953 és 1958 között évi 11 ezer forint körül mozgott.

Az 1953-as év azonban egy kedvező személyi változást is hozott a könyvtár életében. Októbertől Venesz Béla vette át a könyvtár vezetését, aki rendelkezett megfelelő szakmai képzettséggel és elkötelezett híve volt a város könyvtárügyének.

A városlakók számának gyarapodása, a gyereklétszám növekedése miatt a Vasvári Pál Általános Iskolának egyre fontosabbá vált, hogy a könyvtár által használt helyiségeket tantermeikként tudja használni. Először az újonnan felépült művelődési házban ajánlottak fel a könyvtárnak egy 48 négyzetméteres helyiséget, amely azonban nagyon kicsi volt. 1954-ben újabb ajánlatot kapott a könyvtár: költözzön a szinte országos hírű „Késsdobáló” nevű kocsmáépületébe. A cementpadlós barakképületben való elhelyezés ellen a könyvtárvezető tiltakozott, többször nyújtott be fellebbezést a tanácshoz, a megyei könyvtárhoz, a művelődési minisztériumhoz. Végül egy nem igazán optimális, de kedvezőbb megoldás született: a könyvtár a Görbe utca négy átalakított lakásában kapott új helyet.

Könyvtárak a Görbe utcában és Sztálin úton

1954-ben a Sztálin út egy kis lakásában alakította ki a vasmű szakszervezeti könyvtárát, amely bekapcsolódott a város könyvtári ellátásába. Hamarosan nagyobb lakásba költözött a könyvtár a Sztálin út 29-be, ahol 1968-ig működött.

2. kép

A szakszervezeti könyvtár a Sztálin út 29-ben

A szakszervezeti könyvtár nem csak a területi ellátásban vett részt, hanem ellátta és működtette a vasmű területén a sok, kis - úgynevezett - letéti könyvtárát. A szakszervezeti könyvtár szerzeményezési kerete lényegesen magasabb volt (évi 75 000 forint), mint a József Attila Könyvtaré (évi 11 000 forint). Így sokkal több könyvet tudott vásárolni, és a területi ellátásba bekapcsolódva elsősorban gazdagabb szépirodalmi kínálatával vonzotta az

olvasókat.

A városi könyvtár a Görbe utcában a földszinten három kétszobás lakást, az első emeleten pedig egy háromszobás lakást kapott meg, átalakítva. Így az alapterület 210 négyzetméter lett, melyet egy 100 négyzetméteres pinceraktár egészített ki. A földszinten volt a felnőttkönyvtár, azonban az állomány nagy részét az új helyen is csak a raktárban tudták elhelyezni, a kölcsönzői térbe csak a kisebbik része kerülhetett.

Az emeleti részen alakították ki az önálló gyermekrészleget, mely hamarosan igen kedveltté vált a gyerekek körében. Gondot jelentett, hogy sokáig kevés volt a jó gyermek- és ifjúsági irodalom, az állománynak mindössze 9%-a volt a gyermekeknek szóló olvasmány.

3. kép

A József Attila Könyvtár gyermekrészlege a Görbe utcában

A Görbe utcában - minden nehézség ellenére - a korábbi állapotokhoz képest viszonylag konszolidált körülmények közé került a városi könyvtár, így sor kerülhetett jó néhány elmaradt feladat bepótlására. 1954-re sikerült beleltározni minden könyvet, kialakítani az állománycsoportokat, elkezdődött a katalógusok építése.

Ma már szinte hihetetlen, de a szerzeményezés legfőbb forrása még 1957-ben is az ajándék volt. Ebben az évben az új könyvek 70%-át az olvasóktól, az OSZK-tól, a megyei könyvtártól kapta a könyvtár. Így aztán tervszerű állományalakításról nem lehetett szó, tovább nőtt a duplumok száma, kevés volt a szépirodalom, viszont a járási feladatoknak megfelelően jelentősnek volt mondható a mezőgazdasági szak- és ismeretterjesztő irodalom.

A nehézségek ellenére a József Attila Könyvtár igyekezett korszerűsíteni szolgáltatásait, dokumentumkínálatát, kialakítani fiókkönyvtári hálózatát.

1958-ban sikerült az úgynevezett Déliváros egyik barakképületében kialakítani egy kétezer kötetes fiókkönyvtárat, amelyet közel kétszáz olvasó látogatott rendszeresen. 1966-ban számolták fel a Déliváros barakk-lakótelepét és ekkor szűnt meg itt a fiókkönyvtár is.

Ugyanebben az évben diafilmek kölcsönzésével gazdagította szolgáltatásait a városi könyvtár. Hamar népszerű lett a városlakók körében ez a lehetőség. A diatár kínálata elsősorban klasszikus mesék feldolgozásaiból (pl. Piroska és a farkas, A didergő király, A török és a tehenek stb.), kicsiknek szóló tanulságos történetekből (pl. Zsuzsi segít anyukának, A dzsungel meséje stb.), gyerekeknek és felnőtteknek szóló ismerterjesztő kisfilmekből (pl. Dia Dani úrutazása, A televízió, Haydn stb.) állt. Természetesen szerepelt a kölcsönözhető diafilmek között néhány propaganda jellegű, az új társadalmi rend vívmányait bemutató film is. (pl. A tíz éves Sztálinváros, Új gépek a szovjet földeken, A szocialista termelés, szocialista brigádmozgalom stb.).

4. kép

Hófehérke és a hét törpe

5. kép

A televízió

6. kép

Zsuzsi segít anyukának

Egy kis ízelítő a diatár kínálatából

Jellemző volt a diatár népszerűségére az a forgalmi adat, hogy naponta általában 60-70 darab diafilmet kölcsönöztek ki a könyvtárhasználók.

Újra városi könyvtár a József Attila Könyvtár

Az 1960-as év újabb fordulópontot hozott a József Attila Könyvtár életében. A sztálinvárosi járás területén a községi tanácsok minden településen átvették a helyi könyvtárakat a járási tanácstól. Így jelentősen csökkentek a József Attila Könyvtár járási könyvtárakkal kapcsolatos feladatai. 1960-tól ismét a városi tanács lett a könyvtár fenntartója.

A könyvtár elsődleges feladata a város lakóinak könyvtári ellátása lett, de a községi könyvtárak továbbra is sok segítséget kaptak a könyvtártól. A járási instruktorok irányításával, módszertani segítségével készültek el többek között a községi könyvtárak katalógusai.

A változás jelentős javulást hozott a József Attila Könyvtár életében. A könyvbeszerzési keret háromszorosára nőtt és a városi tanács átalakította a könyvtár helyiségeit. Az optimális megoldás egy könyvtári célra épült új helyiség lett volna, de ez az

átalakítás is fontos változásokat tett lehetővé. Nagyobb lett az olvasói tér, és a könyvek jelentős részét a kölcsönzési térben lehetett elhelyezni, így az olvasók sokkal nagyobb kínálatból tudtak válogatni és nem kellett várni arra, hogy a keresett mű előkerüljön a raktárból. Lehetőség nyílt egy kis olvasóterem és folyóirat-olvasó kialakítására is.

7. kép

Az átalakított József Attila Könyvtár a Görbe utcában

Nőtt a könyvtár dolgozóinak száma is (eddig összesen öten dolgoztak a könyvtárban): a diatár egy négyórás munkaidőben dolgozó könyvtárost kapott, és egy egyetemi végzettségű könyvtáros is került a József Attila Könyvtárba. Így lehetőség volt arra, hogy a tájékoztató szolgálatot bevezessék, azaz egy könyvtáros csak az olvasókkal, a könyvajánlással tudott foglalkozni.

1964-ben az Újtelepen és a Kertvárosban próbált meg fiókkönyvtárakat kialakítani a városi könyvtár, de ezek a fiókkönyvtárak nem voltak hosszú életűek. A Kertvárosban egy lakásban működött a fiókkönyvtár mindössze egy évig. Az újtelepi fiókkönyvtár az iskolában kapott helyet, és zömmel csak az iskolások látogatták a szünetekben.

A szolgáltatások bővítésére törekedett a könyvtár, amikor póthitelért fordult 1963-ban a fenntartóhoz, hogy lemezjátszót, magnetofont és lemezeket tudjon vásárolni. Az eszközök beszerzésének az lett volna a célja, hogy ki tudják alakítani a lemezkölcsönzés rendszerét, illetve a könyvtári előadásokat színesítsék. A póthitelt nem kapta meg a könyvtár, csak 1964-ben tudtak egy magnetofont vásárolni.

A könyvtári munka egyik fontos alapelve volt, hogy ahol egyszerre sok ember van, ott biztosítani kell az olvasás lehetőségét is. Ezért a hatvanas években nyaranta a városi uszodában működött az úgynevezett strandkönyvtár, sőt hétfvégéken a Vidám Parkban kihelyezett folyóirat-olvasó is volt.

A hatvanas évek elején alapvetően kedvező változások történtek a városi könyvtár életében, de hamarosan újabb problémák merültek fel. Az olvasói létszám emelkedésével

(1961-ben 2713 fő, 1965-ben 4564 fő) egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy az átalakított városi könyvtár is kicsi. A Vörösmarty Mihály Szakszervezeti Könyvtár is kinőtte már a Vasmű út 29. szám alatti, első emeleti átalakított lakást. Állományuk felét és a régebbi újságokat csak egy távolabbi pinceraktárban tudták elhelyezni.

Jelentés a város könyvtárainak helyzetéről

1965 novemberében a városi tanács művelődési osztályának vezetője, Nagy Jenőné és a két könyvtár igazgatója, Barts Oszkárné és Venesz Béla egy jelentést készített a város könyvtári helyzetéről, mely a következő megállapításokat tartalmazta:

A lakosság 22%-a könyvtáratag. A két nagy, központi könyvtári hálózat (tanácsai és szakszervezeti) alapjában jól végzi a munkáját, de komoly helyiséggondokkal küzd. Ez a gond a leglényegesebb feladatok megoldását gátolja: a könyvállomány fejlesztését, az olvasótábor további növekedését, és akadály a korszerű könyvtárosi munkának is. A megoldást abban látták a jelentés készítői, hogy egy új könyvtárépületet kell építeni, a két közművelődési könyvtári hálózatot össze kell vonni, és egy olyan közös központi könyvtárat kell kialakítani, amely működtetné mind a városi fiókkönyvtári, mind az üzemi letéti hálózatot, és továbbra is ellátná a járási módszertani feladatokat. Az új intézmény közös fenntartás alá kerülne (Dunaújvárosi Városi Tanács és Dunai Vasmű Szakszervezeti Bizottság). Ez a megoldás lenne a legracionálisabb és leggazdaságosabb hosszú távon is.

A jelentés megoldási javaslata összhangban volt a művelődésügyi miniszter 1965-ös rendeletével, amely a művelődési intézmények közös fenntartásának lehetőségéhez adta meg a jogi alapot. A jelentést elfogadta a végrehajtó bizottság, a megoldási javaslattal is egyetértett. A új épület felépítésével szemben alternatív megoldásként azonban az az ötlet merült föl, hogy a pártbizottság felszabaduló épületét kellene átalakítani a közös központi könyvtár számára. Az egyeztetések, a tervek pontos kidolgozása eltartott még egy darabig.

Az élet azonban nem állt meg és mind a két könyvtárnak egyelőre a meglévő szűkös körülmények között kellett folytatnia munkáját.

Munkásszállóból szakszervezeti könyvtár , pártházból városi könyvtár

A város egyre újabb lakótelepekkel, városrészekkel bővült, melyek könyvtári ellátását meg kellett oldani. 1966-ban a Ságvári városrészben sikerült a Bolyai Farkas utca egyik

lépcsőházának 4x4 méteres biciklitárolójában kialakítani egy pici kis fiókkönyvtárat. A tizenegyezer lakosú városrész lakói mindössze négyezer könyvből válogathattak, hiszen helyszűke miatt nem fért el több kötet a biciklitárolóban. Nagy volt az érdeklődés a városrészben a kis könyvtár iránt, amelynek közel ezer tagja volt, és évente közel hetvenezer kötetet kölcsönöztek az olvasók. 1968-ra a fiókkönyvtár elérte teljesítőképességének határát. A fiókkönyvtár megfelelő elhelyezésére ígéretet kapott a könyvtár: a Bercsényi utcában felépülő új szolgálatóházban a Ságvári Fiókkönyvtár is helyet kap.

A hatvanas évek eredményei közé tartozott, hogy 1966-ban megkezdődött a József Attila Könyvtárban a városra vonatkozó helyismereti, helytörténeti anyag rendezése, feltárása, tervszerű gyűjtése. Megindult a rendszeres könyvtárközi kölcsönzés és bevezették az előjegyzés rendszerét. A könyvtárközi kölcsönzés keretében a városi könyvtár feladata volt a járás községi könyvtáraiból érkező kérések fogadása és a kért könyvek elküldése. Az olvasók kérésére irodalomkutatásokat is végeztek a könyvtárosok.

1968-ban a Vörösmarty Mihály Szakszervezeti Könyvtár helyzetét sürgősen meg kellett oldani, mert a könyvtár által elfoglalt lakások födémszerkezete nem bírta a további terhelést és féltő volt, hogy leszakad. A Dunai Vasmű segítségével oldódott meg a könyvtár helyzete. Az Építők útján található, IV. számú munkásszálló egyik szárnyát alakították át. Ebbe a felújított és átalakított épületbe költözhetett a könyvtár, ahol végre tágas terek várták az olvasókat. A könyvtár tizennégy év után először tudta új helyén biztosítani olvasóinak az olvasótermet, a folyóirat-olvasót.

8. kép

A Vörösmarty Könyvtár az Építők útján

A szakszervezeti könyvtár ekkor 43 ezer kötet könyvvel rendelkezett, évi könyvbeszerzési kerete 120 ezer forint volt, és közel ötezer olvasót látott el. Az olvasóknak körülbelül a fele a központi könyvtárba járt, a többi olvasót pedig az üzemi letéti hálózaton keresztül látta el a könyvtár.

Mind a két könyvtár nagy gondot fordított a fiatal olvasókkal való foglalkozásra. 1966-ban a városi könyvtárban külön ifjúsági polcot alakítottak ki, a fiataloknak szóló szépirodalmi és ismeretterjesztő könyvekből, és létrehozták a Könyvbarátok Klubját, majd később a Vörösmarty Könyvtárral közösen a Univerzum Klubot. Ezek a klubok programjaikban a sokszínűsége törekedtek, és nem csak előadásokat hallgattak közösen és együtt vettek részt az író-olvasó, hanem még filmvetítések is voltak. A rendezvények után kötetlen beszélgetésekre is sokszor sor került.

1968-ban a városi könyvtár fiókkönyvtári hálózatában is történt egy kis javulás: az Óvárosban található fiókkönyvtár új helyiségbe költözött, és klubkönyvtárként folytatta működését.

Az 1970-es években nagy változás történt a városi könyvtár életében. Májustól új helyen folytatta munkáját a Ságvári fiókkönyvtár, hatvanöt négyzetméteres helyiséget kapott az újonnan felépült szolgáltató házban. Itt már lehetőség nyílt tízezer kötet elhelyezésére, és helyére kerülhetett végre az évek óta gyűjtött kézikönyvtár is. A könyvtár heti huszonnyolc óra nyitva tartással üzemelt, és szombaton délutánonként is nyitva tartott. A jobb elhelyezés, a nagyobb állomány a forgalom növekedésében is éreztette hatását. Az év végére közel ötszáz fővel nőtt az olvasók száma, a látogatók száma több mint háromezerrel.

1970 őszén költözött a városi könyvtár új helyére, a volt pártház átalakított épületébe. Az 1965-ös könyvtári helyzetet bemutató jelentés óta többször tárgyaltak a döntéshozók arról, hogy nem egy új épület felépítésével kell a könyvtárak elhelyezési gondját megoldani, hanem a megüresedő pártházat kell erre a célra felhasználni. A terv végül is valóra vált, igaz csak a József Attila Könyvtár költözött az átalakított épületbe, mivel a Vörösmarty Könyvtár elhelyezési gondja már 1968-ban megoldódott.

Az új helyen a könyvtár 782 négyzetméteren helyezkedett el, és így Fejér megye második legnagyobb alapterületű könyvtárává vált. Az épület építészeti sajátosságai miatt a felnőttek és a gyermekek számára az olvasói tereket csak az emeleten lehetett elhelyezni. A földszinten a raktár kapott helyet. A könyvtár szabadpolcos rendszerben történő működtetése tulajdonképpen most valósulhatott meg először. Az állomány 80%-a vált közvetlenül hozzáférhetővé a felnőttek és a gyermekek számára az olvasói terekben, a többi könyvet az épületen belüli raktárban tudták elhelyezni. Hosszú évek óta most sikerült először kialakítani egy nagyobb befogadóképességű olvasótermet, ahol egyszerre huszonnégy ember számára volt ülőhely. Az olvasóterem kétezeröttszáz kötetes, jól válogatott, értékes gyűjteménnyel várta az olvasókat.

A kölcsönözhető és az olvasótermi könyvek mellett több mint száz féle újság,

folyóirat is várta a könyvtárba látogató érdeklődőket.

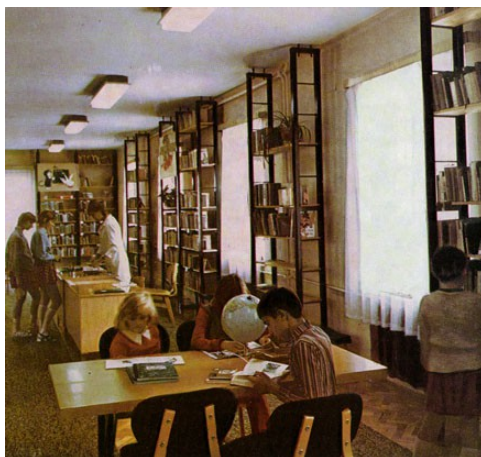
9. kép

A József Attila Könyvtár a volt pártház épületében

A könyvtár nyitva tartási ideje megnőtt: a felnőttek heti negyven órában vehették igénybe a könyvtár szolgáltatásait, a gyermekkönyvtár pedig heti harminc órát volt nyitva.

1971-ben új szolgáltatást is bevezettek a városi könyvtárban, megnyitották a zenei részleget. A zenei ismeretterjesztés, a hanglemezek kölcsönzésének gondolatával már korábban is foglalkozott a könyvtár, de elsősorban anyagi lehetőségek hiányában nem tudták megvalósítani az elképzeléseket. Az újonnan megnyíló zenei részleg a hangzó anyagok helyben hallgatását biztosította egyszerre nyolc fő részére és vállalta a hangfelvételek készítését is. A nyitó állomány 360 hanglemez volt, és a zenei részleg munkatársai a rádió és a televízió műsorából is vettek fel hanganyagokat. Az új szolgáltatás hamar népszerű lett, 1971-ben 828 fő 1237 hangzó anyagot hallgatott meg és 41 felvételre, átjátszásra került sor. A zenei részleg anyagát részletes katalógusban tárták fel, ezzel is megkönnyítve a meghallgatni kívánt felvétel kiválasztását. A zenehallgatás biztosítása mellett zenei, hangszer történeti ismeretterjesztő előadásorozatokat is szerveztek, melyeken hasznos illusztrációként játszottak le egy-egy művet.

A gyermekkönyvtárban egy pedagógiai végzettségű könyvtáros dolgozott, aki színes, hasznos, sokoldalú gyermekfoglalkozásokat vezetett. Diavetítések, könyvtárbemutató foglalkozások, tematikus, ügyességi foglalkozások, mesedélutánok váltották egymást. A kézikönyvek, lexikonok használatának megtanulását segítette a „Válaszolj, ha tudsz” című füzet, melyben olyan kérdések voltak, melyekre a válaszokat csak a könyvtár kézikönyveiben találhatták meg a gyerekek. Több helyes válasz után könyvjutalmat kaptak a szorgalmas megfejtők. A módszer jól bevált, a fiókkönyvtárak is sikerrel alkalmazták. 1973-ban három megyéből érkeztek gyermekkönyvtárosok, hogy részt vegyenek a dunaújvárosi gyermekkönyvtáros bemutató foglalkozásán, és az azt követő módszertani megbeszélésen.

10. kép

A gyermekkönyvtár a volt pártház épületében

1971 februárjától új részleget alakítottak ki a könyvtárban: a pedagógiai kabinetet. A különgyűjtemény több mint kétezer kötet könyvvel rendelkezett, és a könyvtárosok folyamatosan tájékoztatták a város pedagógusait névre szóló levélben az új szerzeményekről.

1972-re végre megoldódott a Kertváros könyvtári ellátása is. Az új könyvtárhelyiségben, amelyet a szociális otthon földszintjén két lakásból alakítottak ki, 5000 kötet állt az olvasók rendelkezésére. Az egyik helyiségben klub is működött, ahol televíziózásra, lemezhallgatásra nyílt lehetőség, és különböző társasjátékokat lehetett játszani.

A városi könyvtár 1970-es költözése néhány évre megoldotta a könyvtár gondjait, de az 1972-es jelentésekből kiderült, hogy a felnőttkönyvtár és a raktár már az új helyen is zsúfolt.

1973 volt az utolsó év, amelyet a József Attila Könyvtár és Vörösmarty Mihály Szakszervezeti Könyvtár külön intézményként zárt. Mind a két könyvtár hosszú útra tekinthetett vissza, amely nem volt zökkenőmentes. Sokszor nehéz körülmények között kellett megoldani a város könyvtári ellátást, de a könyvtárosok mindvégig arra törekedtek, hogy korszerű, színvonalas szolgáltatásokat nyújtsanak a város lakóinak. Mindezeknek a törekvéseknek az elismeréseként 1971-ben a Vörösmarty Könyvtár, majd 1974-ben mind a két a könyvtár a Kiváló Könyvtár kitüntető címet nyerte el.

1974: az átalakulás

A két könyvtár és hálózataik egyesítésének gondolata nem került le a város közművelődésének fejlesztésével kapcsolatos tervek napirendjéről, hiszen időközben az is

nyilvánvalóvá vált, hogy az új könyvtárépület felépítése elkerülhetetlen.

A gyorsan fejlődő város közművelődési igényei nőttek, nemcsak új könyvtárépület, de új művelődési ház, új színházépület felépítése is szükségessé vált. 1970 júniusában került sor az első tervtárgyalásra, melynek témája egy új „kultúrkombinát” felépítése volt. A tervek szerint ebben az új épületben kapott volna helyet a könyvtár, az új művelődési ház és az új színház. Első lépcsőben a művelődési ház és a könyvtár épületének kellett elkészülnie.

1973-ban született meg az a megállapodás, amelyet a Dunai Vasmű, a Vas-, Fém és Villamosenergiaipari Dolgozók Szakszervezetének Dunai Vasmű Szakszervezeti Bizottsága és a Dunaújvárosi Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága képviselői írtak alá, amely rögzítette az új komplex művelődési intézmény közös fenntartásának tényét és döntött a városi és Dunai Vasmű szakszervezeti könyvtári hálózatának összevonásáról. A két nagy hálózat összevonásával létrejött új könyvtárhoz csatlakozott a városban működő szakmaközi könyvtár és letéti könyvtári hálózata is, amely a város egyéb üzemeinek, gyárainak, vállalatainak könyvekkel való ellátásáról gondoskodott.

Az 1974-es év végére elkészült az új épület az Apáczai Csere János utca 9-11-ben, ahol az egyik szárny a könyvtár birodalma lett. Az új könyvtárépület kétszintes, alapterülete összesen 2134 négyzetméter. Az új intézmény ünnepélyes felavatására 1974. november 4-én került sor. A könyvtárlátogatók ezt követően vehették birtokukba a tágas, világos olvasói tereket.

11. kép

A könyvtár bejárata

Az új összevont könyvtár, melynek igazgatója Venesz Béla lett, 42 munkatárssal, 150

ezer kötet könyvvel, több mint ezer hanglemezzel, 362 darab újsággal, folyóirattal és 500 ezer forintos beszerzési kerettel kezdte meg működését. Az új intézmény feladatköre széles skálán mozgott, hasonló felépítéssel, feladatkörrel nem rendelkezett más könyvtár az országban.

A hálózatok összevonásával egy helyre került a városi fiókkönyvtári és az üzemi letéti hálózat működtetése, gondozása. 1975-ben öt fiókkönyvtár tartozott a városi hálózathoz. Ezek közül négy (Ságvári Fiókkönyvtár, Kertvárosi Fiókkönyvtár, Óvárosi Fiókkönyvtár és az Újtelepi Fiókkönyvtár) már évek óta működött, az ötödiket a Dunai Vasmű Klubban hozták létre a könyvtárak egyesítésekor, hogy a belváros könyvtári ellátása biztosítva legyen. 1983-ban gyarapodott a fiókkönyvtári hálózat. Az Arany János Általános Iskolában 1982-ben létrejött egy iskolai könyvtár, majd átalakult és a városrész könyvtári ellátásba is bekapcsolódott.

A letéti hálózatba több mint negyven kis üzemi könyvtár tartozott, melyek ellátását, a folyamatos könyvcserejét, irányítását is biztosítani kellett. Ezek a letéti könyvtárak a Dunai Vasmű és a város más üzemeinek területén helyezkedtek el. Általában egy-egy irodában kapott helyet a könyvespolc vagy a könyvszekrény. A könyvek kölcsönzését társadalmi munkában látta el az üzem egy dolgozója. A letéti könyvtárak célja elsősorban az volt, hogy - a kor művelődéspolitikai célkitűzéseinek megfelelően - a dolgozók munkahelyi művelődését segítse.

A letéti hálózat feladatai közé tartozott a város üzemeihez, intézményeihez tartozó üdülők könyvekkel való ellátása is. Ezzel a lehetőséggel rendszeresen éltek a Balatonszéplakon, Gyopároson és Tason. Minden évben a nyári szezon megkezdésekor új, felfrissített könyvállomány várta a nyaralókat, színesítette a kikapcsolódási lehetőségek körét.

A Központi Könyvtár feladatkörébe tartozott továbbra is a járás 23 községi könyvtárának módszertani segítése. Ez a feladat néha túllépett a módszertani tanácsadáson és konkrét gyakorlati segítség formájában jelent meg, pl.: egy községi könyvtár állományellenőrzésének lebonyolítása.

Az új könyvtárépületbe költözéssel a Központi Könyvtár végre tágas, korszerűen felszerelt helyiségekbe került. A kétszintes könyvtárépület földszintjén kapott helyet a gyermekkönyvtár, egy előadóterem, a tömörraktár és az irodák.

Az emeletet a felnőttkönyvtár foglalta el, ahol közel 1000 négyzetméteres olvasói tér állt a könyvtárhasználók rendelkezésére. Külön helyiséget kapott a zenei és a helyismereti különgyűjtemény.

12. kép

A zenei részleg 1974-ben

A zenei részleg működtetése viszonylag új szolgáltatása volt a könyvtárnak, hiszen csak 1971-ben kezdte meg működését a városi könyvtárban. Az új helyen korszerűbb lejátszó berendezések, fejhallgatók várták az érdeklődőket. Az első években nagy volt az érdeklődés a zenehallgatás iránt. Idővel azonban egyre kevesebb lehetősége volt a könyvtárnak a technikai felszerelés korszerűsítésére, ugyanakkor egyre több otthonba került lemezjátszó vagy magnetofon és így egyre kevesebben keresték fel a zeneszobát. Az 1990-es évek elején a könyvtár lemondott zenei különgyűjteményéről és a hanglemezeket és a magnófelvételeket a dunaújvárosi Rádió Kft-nek adta át, majd onnan végleges helyére a Sándor Frigyes Zeneiskolába került a 6500 hangzó dokumentum.

A felnőttkönyvtárban végre megvalósulhatott az a régi kívánság is, hogy lehetőség legyen kényelmes körülmények között, egyszerre sok ember számára a könyvtári dokumentumok helyben használatára. Az olvasóteremben és a folyóirat-olvasóban összesen 72 ülőhely állt az olvasók rendelkezésére.

13. kép

A folyóirat-olvasó 1974-ben

A korszerű és esztétikus környezet mellett a könyvtár anyagi lehetőségei sem voltak rosszak egészen az ezerkilencszáznyolcvanas évek közepéig. A könyvtár állományának

nagyságára jellemző, hogy 1976-ban 3226 könyv jutott 1000 dunaújvárosi lakosra, míg ugyanez a mutató Fejér megyében 3076 könyv/1000 lakos volt, országos szinten pedig 1000 lakosra 3154 könyv jutott.

Az állományalakítási keret nagyságára jellemző a dokumentumok gyarapodásának üteme, évente általában tizenötezer kötetrel gyarapodott az állomány:

<i>Év</i>	<i>Az állomány nagysága</i>	<i>Az új dokumentumok száma</i>
1975	174 601	14 789
1978	205 678	16 791
1981	248 695	16 870
1984	276 424	14 137

1. táblázat

Az új könyvtári környezet, a gazdag dokumentumkínálat a könyvtárhasználókat is vonzotta. 1975-ben a dunaújvárosi könyvtárak valamelyikében tag volt a város lakosságának közel egyharmada, 17 050 fő. Ez az arány csak a fiókhálózat és a letéti hálózat átalakulásával, megszűnésével alakult át, a rendszerváltásig változatlan volt. Az olvasók nagy része, 35-40%-a fiatal, a 30 év alatti korosztályokhoz tartozott. Ez alapján határozta meg a könyvtár szolgáltatásait, szerzeményezését.

1977-ben a könyvtár addigi tevékenységének elismeréseként megkapta Kiváló Könyvtár címet.

Az 1980-as évektől jól megfigyelhető az a tendencia, hogy a klasszikus értelemben vett olvasói, könyvtárhasználati szokások változóban vannak. Korábban az olvasók jelentős része négyhetenként felkereste a könyvtárat, és elsősorban szépirodalmat olvasott. Az életfeltételek változásával, az új feladatok megjelenésével folyamatosan nőtt a felsőoktatásban tanulók, a továbbképzésben résztvevők száma. Ezek a változások a könyvtárhasználati szokásokban is megjelentek. Nőtt azoknak az olvasóknak az aránya, akik csak időnként keresik fel a könyvtárat, amikor valamilyen konkrét feladatuk megoldásához keresnek szakirodalmat, vagy csak addig rendszeres könyvtárlátogatók, amíg tanulnak. Ennek a folyamatnak a hatását tükrözi, hogy a könyvtár állományának összetétele is módosult, növekedett a szakirodalom, a tanulást segítő dokumentumok száma.

Újabb változások: 1989 - 1996

Számítógép a könyvtárban

Az 1989-es rendszerváltás sok mindent megváltoztatott az ország, Dunaújváros és a könyvtár életében is. A könyvtárral kapcsolatban jelentős fordulópont volt, amikor a szakszervezetek életében fokozatosan háttérbe kerültek a nem érdekvédelemmel kapcsolatos tevékenységek. Ez azért érintette érzékenyen a könyvtárat, mert a fenntartók között szerepelt Dunai Vasmű Vasas Szakszervezeti Bizottsága, sőt ez a szervezet volt a működtetője is az intézménynek.

A szakszervezetek művelődést támogató tevékenysége fokozatosan megszűnt. Ennek első következménye az üzemi letéti könyvtárak felszámolása volt. Ezek a letéti könyvtárak már egyébként is anakronisztikusak voltak, nem tudtak igazán korszerű kínálatot, szolgáltatást nyújtani. 1997. július 2-án szűnt meg az utolsó letéti könyvtár a Dunai Vasmű Oxigénüzemében.

A városi fiókkönyvtári hálózat sem maradt érintetlenül, három év alatt háromban szűnt meg a kölcsönzés: 1991. december elsején a Dunai Vasmű Klubban, 1993. június 30-án a Kertvárosban és 1994. március 30-án az Óvárosban. A megszűnt letéti könyvtárak és a fiókkönyvtárak állománya a központi könyvtár raktáraiba került.

A raktárba került könyvekből a könyvtár több mint 30 000 kötetet ajándékozott a határon túli magyarság könyvtári ellátásának segítésére. Így pl. egy ilyen ajándékküldemény alapján kezdte meg működését Kolozsvár magyar nyelvű közművelődési könyvtára.

1989 azonban nem csak negatív változásokat hozott. A számítástechnikai eszközök felhasználása a könyvtári munkában Magyarországon még gyermekcipőben járt, de a dunaújvárosi könyvtár igen korán bekapcsolódott ebbe a tevékenységbe. 1989-ben a Művelődési Minisztérium egy akció keretében a nagyobb közművelődési könyvtárakba eljuttatott egy kis IBM XT személyi számítógépet, amelyen egyszerű adatfeldolgozó programot lehetett működtetni. A számítógéppel és rajta lévő programmal a könyvtárban nem igazán lehetett mit kezdeni, inkább csak az eszközzel való ismerkedésre volt jó.

1990-ben Balogh Gyula Bogumil megajándékozta a könyvtárat egy korszerűbb 386-os alaplappal rendelkező személyi számítógéppel. Ugyanebben az évben tíz könyvtáros végzett el egy alapfokú számítástechnikai tanfolyamot. Ekkorra már kikristályosodott az elképzelés, hogy a könyvtári munka nagy részét számítógéppel is el lehet végezni, csak jó program és sok-sok előkészítő munka kell hozzá. 1991-ben a könyvtár megvásárolta a Hajdú-Bihar

Megyei Könyvtár által kipróbált könyvtári szoftvert, amely az állomány-nyilvántartását, majd a kölcsönzés lebonyolítását tette lehetővé. Ettől az évtől kezdődött az új dokumentumok számítógépes nyilvántartása és elkezdődött a régiók felvitele a számítógépes adatbázisba. Ezt a munkát jelentősen lassította, hogy egyetlen számítógép volt erre a feladatra, így csak 1994-re sikerült felvinni a központi könyvtár teljes állományát a számítógépre.

Az olvasók számára ennek a nagy munkának az eredménye akkor jelentkezett, amikor a könyvtár áttért a számítógépes olvasói nyilvántartásra és kölcsönzésre. Erre 1994. november 7-én került sor, amikorra sikerült egy kis helyi hálózatot kialakítani, összesen három géppel. A kölcsönzés ettől kezdve nem külön-külön, a gyermek- és a felnőttkönyvtárban, hanem a könyvtár földszinti előterében zajlik.

Az első kis IBM XT számítógépet is megpróbálta a könyvtár hasznosítani. 1991-től a helyismereti dokumentumok feldolgozását és feltárását kezdték el ezen a gépen a könyvtárosok.

Ezek a lépések sok munkát jelentettek a könyvtár dolgozóinak, de nyilvánvaló volt, hogy nem érdemes lemaradni az új technika nyújtotta lehetőségekről, még akkor sem, ha szűkösek a lehetőségek. Gyorsabban és könnyebben meg lehetett volna oldani sok mindent a számítástechnika könyvtári bevezetésével kapcsolatban, ha nincs az intézmény fenntartása és működtetése körül időközben kialakult bizonytalanság.

1995-ben az önkormányzat kulturális és gazdasági bizottságaiban megkezdődött a Munkásművelődési Központ és Központi Könyvtár helyzetének elemzése, a fenntartás és a működtetés kérdésének megoldásával kapcsolatos teendők megvitatása. A végleges döntés az 1995. október 3-i közgyűlésen született meg a könyvtárral kapcsolatban. A 217/1995 (X.3.) KH számú határozat kimondja: „Dunaújváros Közgyűlése a város közművelődési könyvtári szolgáltatásai ellátása érdekében 1996. 01. 01-jei hatállyal...megalapítja a József Attila Könyvtár Dunaújváros elnevezésű intézményt ...” Az új intézmény alapító okirata a város korábbi könyvtárait jogelődöknek ismerte el.

Újra József Attila Könyvtár

1996-tól a könyvtár működtetésének, fenntartásának kérdése megnyugtató módon oldódott meg, a biztos támogatói háttér lehetővé tette a könyvtár folyamatos fejlődését. Új szolgáltatások jelentek meg, új technikai eszközök segítik a könyvtárosokat és az olvasókat az

információszerzésben, új feladatokat vállalt és vállal a könyvtár a város művelődési életében, új kapcsolatrendszerek és együttműködési formák keretében bővül tevékenységi köre.

Az olvasók számára is látványos megújulást jelentett, amikor 1998-ban a több mint húsz éves bútorzat helyett új, kényelmesebb, esztétikusabb asztalokat és székeket kapott felnőttkönyvtár olvasóterme és folyóirat-olvasója.

14. kép

A felnőttkönyvtár folyóirat-olvasója az új bútorokkal

Állományalakítás

Minden könyvtár alapja a jól szervezett, feltárt és sokoldalúan fejlesztett állomány. 1996-ban 6273 dokumentummal gyarapodott a könyvtár, melynek értéke 4 millió forint volt. A dokumentum-beszerzési keret alapja az önkormányzattól kapott évi 6-7 millió forint. Ezt az összeget próbálja meg a könyvtár és az önkormányzat a szakminisztérium és a Nemzeti Kulturális Alap pályázatain elnyerhető további forrásokkal kiegészíteni (pl. könyvtárpártoló önkormányzat, érdekeltségnövelő támogatás stb.) Évente 300-350 ezer forintot ajánlanak fel az adójuk 1%-ból a könyvtárbarátok, amelyet szintén a dokumentumkínálat bővítésére fordít a könyvtár.

A beszerzési keret gazdaságos felhasználásának eszköze, hogy olyan cégektől könyvesboltoktól vásárol elsősorban a könyvtár, amelyek áraikból a széleskörű kínálat mellett 10-20%-os kedvezményt is tudnak biztosítani.

Az állománygyarapításra fordítható keret minden évben növekszik egy kicsit, ugyanakkor az ebből vásárolható új dokumentumok száma évről-évre csökken. Ez jelzi, hogy a beszerzési keret emelkedése nem tart lépést a könyvárak emelkedésével és az inflációval.

Év	Az új dokumentumok száma	A dokumentumok értéke	Folyóiratok vásárlására fordított összeg
1996	6273	4 109 234	nincs külön adat
1997	6699	4 822 369	1 407 000
1998	7207	7 112 246	nincs külön adat
1999	6821	7 379 717	1 906 256
2000	6758	8 405 416	nincs külön adat
2001	5922	8 284 784	1 928 000
2002	5616	8 690 831	2 263 040
2003	5428	9 299 072	2 440 828

2. táblázat

A József Attila Könyvtár az adott körülmények között is mindig igyekszik olyan állományt biztosítani a városlakóknak, hogy minél szélesebb körben meg tudjon felelni az olvasók igényeinek, és törekszik arra, hogy a könyv mellett más dokumentumtípusokkal is bővíteni tudja kínálatát. Az 1990-es évek végén jelentek meg az úgynevezett multimédiás, nem zenei CD-ROM-ok, amelyeknek rendszeres vásárlást 1998-ban kezdte meg a könyvtár.

2003-ban 176 249 db dokumentum volt a József Attila Könyvtár állományában, melynek dokumentumtípusonkénti megoszlása a következő:

Dokumentumtípus	Darab
<i>Könyv</i>	175 171
<i>CD-ROM</i>	496
<i>Folyóirat</i>	494
<i>Térkép</i>	425
<i>Videofilm</i>	132
<i>Hangzó dokumentum</i>	25

3. táblázat

A gyermekkönyvtárról

„Én mindig először megszagolom a könyvet, beszívom a képeket és a betűket, aztán úgy érzem: én vagyok a mese és a könyv az olvasó.”² - vallja Ágai Ágnes költőnő. Ez a mottó szerepel a gyermekkönyvtárat bemutató, 1999-ben megjelent kiadványban, és jól tükrözi a feladatot és a célt: bensőséges, egy életre szóló kapcsolat kialakításának segítése, ösztönzése a könyvekkel, a bennük feltáruló világgal.

A város könyvtári ellátásában mindig jelentős feladata volt a gyermekkönyvtárnak. A könyv, az olvasás megszerettetése, a világot bemutató, a gondolkodást segítő irodalom közvetítése a könyvtárosok fontos feladata. Életkori sajátosságokhoz kötődő, változatos

² Ágai Ágnes. A titkokat az ujjaimnak mondom el Bp.: Móra Könyvkiadó, 1983.

formák alakultak ki - a hagyományos könyvtári tevékenységek mellett - az olvasás, az ismeretszerzés népszerűsítésére a gyermekkönyvtárban.

15. kép

A gyermekkönyvtár folyóirat-olvasója

1991 óta az Országos Gyermekkönyvhét rendezvényeihez kapcsolódva rendszeresen meghirdeti a könyvtár a városi mesemondó versenyt. A mesemondó versenyre általános iskolás diákok nevezhetnek be, és mindig egy meghatározott területhez kapcsolódva kell kiválasztani az előadásra kerülő mesét. 2003-ban az Európai Unió tagországainak meséiből válogattak a versenyzők. A mesemondó verseny döntője minden évben színvonalas, szép élményeket nyújtó eseménye a könyvtárnak. A legjobb mesemondókat „Aranyalma-díjjal” és könyvekkel jutalmazzák, felkészítő tanáraik is elismerést kapnak. Az évek során sok száz gyerek próbálta ki magát előadóként a versenyen, és szerzett örömet társainak, hallgatóságának.

16. kép

A mesemondó verseny közönsége

A város általános iskoláival szoros kapcsolatot tartanak fenn a gyermekkönyvtárosok. Rendszeresen tartanak könyvtárhasználati ismereteket oktató órákat a város harmadik-negyedik osztályos kisdíákjainak. Évente tizenöt-húsz csoport vesz részt a foglalkozás-sorozaton. Az iskolák és a könyvtár együttműködésének jó példája volt a „Könyvekkel az

oktatásért, a sokoldalú ismeretszerzésért” című vetélkedő, amelyre 1997-ben került sor. A versenyben 13 iskola diákjai vettek részt, akik a tanáraik által összeállított feladatsorok megoldásaihoz rendszeresen felkeresték a gyermekkönyvtárat. A Dózsa György Általános Iskola, a Széchenyi István Gimnázium és a Gárdonyi Géza Általános Iskola tanulói és pedagógusai voltak a legeredményesebbek ezen a vetélkedőn.

1998-ban hirdette meg az „Olvasni jó!” című pályázatát a gyermekkönyvtár. A résztvevőknek könyvismertetéseket kellett készíteni, melyet saját rajzaikkal illusztráltak. A vetélkedő sikerére jellemző, hogy több mint háromszáz gyermek küldte be munkáját. Az értékelésre, a díjkiosztásra az Ünnepi Könyvhéten került sor, és a legjobban sikerült alkotásokból a könyvtárban kiállítást is rendeztek. A legkedvesebb, legjellemzőbb gyermekkönyv illusztrációk ma is a gyermekkönyvtárat díszítik.

17. kép

Az „Olvasni jó!” című pályázat eredményhirdetése

Az ismeretszerzésben való jártasság megszerzését ösztönzi a „Rejtvényvár” című sarok. A „Rejtvényvár” hónapról-hónapra új, érdekes, elgondolkodtató rejtvényeket, feladatokat ad a bűvárnokni vágyó gyerekeknek. Az érdeklődők nem csak könyvekben kutathatnak, hanem 1998 óta a számítógép segítségét is igénybe vehetik az információszerzéshez. A számítógép lehetőséget nyújt az internettel való ismerkedésre, böngészésre és a gyermekeknek szóló CD-ROM-ok használatára.

2000. január 22-én, a Magyar Kultúra napján hirdette meg a könyvtár újabb vetélkedősorozatát „Könyvfaló kerestetik” címmel. A vetélkedő célja, hogy minél több gyermek olvassa a klasszikus és a mai gyermekirodalom legjobb alkotásait. A könyvtárosok által összeállított kérdéssorok egy-egy könyvhöz kötődnek, melyek megfejtéséhez el kell olvasni a kiválasztott művet. Ez az olvasópályázat még napjainkban is tart, az olvasásra kiválasztott könyvek köre folyamatosan bővül. Minden év január 22-én kerül sor az eredményhirdetésre, amikor ünnepélyes keretek között adják át a jutalmakat, „Az év könyvfalója” díjakat.

Az évek során számos emlékezetes író-olvasó találkozón vehettek részt az érdeklődők a gyermekkönyvtárban. Egy-egy vetélkedősorozat, pályázat befejezéséhez, értékeléséhez hagyományosan kapcsolódik egy-egy rendezvény is. Ezeken a rendezvényeken nem csak a vendégek szerepelnek, hanem a gyerekek is készülnek egy-egy jelenet előadásával, érdekes szerepjátékkal. Néhány név a meghívott írók, költők közül, akik ellátogattak a gyermekkönyvtárba: Tarbay Ede, Nagy Franciska, Kiss Anna, Kósa Csaba, Balajthy Ferenc, Békés Pál.

18. kép

*Író-olvasó találkozó Tarbay Ede költővel. A Móricz Zsigmond Általános Iskola
3. osztályos diákjai szerepelnek.*

Kálnay Adél, városunk József Attila-díjas írónője is sok szép történetet írt a gyermekeknek. Ő is többször volt már vendége a gyermekkönyvtárnak, bemutatja új könyveit és szívesen mesél kis hallgatóinak az alkotás folyamatáról is.

Nem csak írók, költők látogattak el a gyermekkönyvtárba, hanem egy-egy tudományterület, ismeretág jeles képviselői is, pl.: Schmidt Egon természettudós; Csukovics Enikő történész; Sólyomfi Nagy Zoltán az indián világ szakértője; Főzy István paleontológus. Ezenkívül alkalmanként zenés irodalmi műsorok is szerepeltek a könyvtár programjában, pl.: Vitai Ildikó vagy Cserta Gábor és Cserta Balázs előadásai.

2001 „Az olvasás éve” volt, amikor az egész világon kiemelt jelentőséget kapott a gyermekek olvasóvá nevelése. A Nemzeti Kulturális Alap pályázatára a gyermekkönyvtár is benevezett, és egy hétrészes előadásorozat megvalósításához kapott támogatást. A rendezvényeken több száz gyermek vett részt.

A gyermekkönyvtárban lehetőség van a könyvek világához kapcsolódó, azt kiegészítő tevékenységek gyakorlására is. A mesesarokban található lapozgatók, ügyeskedésre buzdító kiadványok, a színes bábok és a paraván, arra ösztönzik a kicsiket és a nagyokat, hogy eljátsszák kedvenc történetüket, meséjüket, vagy éppen a saját fantáziájukban megszülető

eseményeket. Az 1998-ban kialakított „Játékvárban” társasjátékokkal lehet játszani vagy különböző alapanyagok felhasználásával ki-ki megpróbálkozhat a barkácsolással, rajzolással.

19. kép

Mesesarok a bábokkal

Új kezdeményezés a Cimborák Kör, mely Kálnay Adél védnökségével 2003-ban alakult meg. A Cimborák Kör tagjai rendszeresen találkoznak a könyvtárban és egy-egy érdekes témakörrel kapcsolatban beszélgetnek élményeikről, gondolataikról, tapasztalataikról. Az alkotó kedvű gyermekek előadhatják verseiket, írásait. A gyermekkönyvtáros és Kálnay Adél irányításával a témával kapcsolatos irodalmi, művészeti alkotásokat is feldolgoznak. A foglalkozásokról a Dunaújvárosi Televízió felvételeket készít, amelyeket a helyi televízió és a Duna TV is bemutat.

Végezetül néhány jellemző adat a gyermekkönyvtár mindennapi életéből:

<i>Év</i>	<i>Állomány</i>	<i>Beiratkozott olvasók</i>	<i>Kölcsönzők száma</i>	<i>Kölcsönzött dokumentumok száma</i>	<i>Látogatók száma</i>
1996	22 751	1 332	7 198	16 264	14 847
1997	23 772	1 617	7 151	16 662	14 128
1998	25 507	1 763	8 118	17 781	13 439
1999	25 564	1 823	8 148	16 712	13 123
2000	26 129	1 991	8 685	18 123	14 609
2001	26 181	1 939	9 446	19 941	15 784
2002	26 642	2 103	9 958	20 677	14 827
2003	26 781	2 096	10 539	20 933	16 310

4. táblázat

A fiókkönyvtárakról

Dunaújváros városrészeinek könyvtári ellátásában fontos szerepet töltek be a fiókkönyvtárak. Az évek során sokszor történt változás a városi hálózat életében. Az 1970-es, 1980-as években még négy-öt fiókkönyvtár is működött, 1995 óta azonban csak a Béke és a Ságvári városrészben van egy-egy könyvtár. A Nyugdíjasházban élő, azt felkereső idős emberek könyvekkel való ellátását biztosítja egy 500 kötetes kis gyűjtemény, amelyet rendszeresen cserélnek a könyvtárosok. A Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola 1996-ban kapott hosszabb távú használatra a városi könyvtártól egy 5000 kötetes gyűjteményt, amely elsősorban a tanárok és a diákok felkészüléséhez nyújt segítséget.

A Béke városrészben az Arany János Általános Iskola épületében található a fiókkönyvtár, amely 1983 óta működik és iskolai könyvtári funkciókat is ellát. A könyvtár működtetéséről közösen gondoskodik a városi könyvtár és az iskola. A fiókkönyvtár tevékenységét, állományának alakulását alapvetően meghatározza, hogy az olvasók 60%-a 14 éven aluli gyermek.

A Béke Fiókkönyvtár működésének néhány jellemző adata:

<i>Év</i>	<i>Állomány</i>	<i>Beiratkozott olvasók</i>	<i>Kölcsönzők száma</i>	<i>Kölcsönzött dokumentumok száma</i>	<i>Látogatók száma</i>
1996	10 597	879	4 619	15 847	8244
1997	11 204	744	4 132	13 762	10 315
1998	11 407	612	3 219	10 455	9 964
1999	12 008	597	3 518	11 754	9 407
2000	11 794	606	3 491	12 173	9 367
2001	10 891	655	4 022	13 538	8 050
2002	11 488	630	3 963	13 144	10 504
2003	11 804	629	4 167	13 724	11 104

5. táblázat

A könyvtár iskolaépületben való elhelyezése kötöttséget jelent a könyvtár számára abból a szempontból, hogy alkalmazkodnia kell az iskola rendtartáshoz pl. tanítási idő alatt nem tarthat nyitva a könyvtár a városrész lakói számára. Kedvez az elhelyezés viszont a rendezvények, kiállítások megszervezésének, hiszen esztétikus és megfelelő nagyságú terek állnak rendelkezésre. A Béke városrész lakói, az iskola tanulói és pedagógusai a könyvtár által szervezett programok keretében találkoztak már Kiss Benedek költővel, Rónaszegi Miklós íróval, meghallgatták Jelenits István irodalomtörténész „Angyalok hirdetik...” című előadását a karácsonyi ünnepkörről, megismerkedtek Kálnay Adél írónővel és Titkok egy régi kertből című könyvével, valamint Szunyogh Szabolcs rendhagyó irodalomóráján vehettek részt a gyerekeknek.

2002-ben az iskola és a könyvtár közösen hirdette meg a „Hullatja levelét az idő vén fája” című pályázatát. A résztvevőknek a magyar történelem jeles személyiségeihez, legendás eseményeihez kapcsolódva kellett illusztrációkat készíteni. A 118 pályázó műveiből kiállítás is készült, melyet január 22-én a Magyar Kultúra Napján nyitottak meg egy zenés irodalmi műsorral egybekötve.

20. kép

*Gutenkunst Ábel a „Hullatja levelét az idő vén fája”
című pályázatra beküldött illusztrációja*

A Ságvári Fiókkönyvtár 1966 óta látja el a városrész lakóit olvasnivalóval. Jelenlegi helyén, a Bercsényi utca 2-ben 1970 óta működik. A könyvtár látogatottsága, népszerűsége az évek hosszú során nem változott. A könyvtárat napi öt órás (hetente kétszer nyolc órás) nyitva tartási ideje alatt, általában hatvan látogató keresi fel. A következő táblázat a könyvtár egyéb adatait, forgalmi mutatóit is tartalmazza:

<i>Év</i>	<i>Állomány</i>	<i>Beiratkozott olvasók</i>	<i>Kölcsönzők száma</i>	<i>Kölcsönzött dokumentumok száma</i>	<i>Látogatók száma</i>
1996	14 574	848	8 519	54 165	13 213
1997	15 501	957	9 315	55 788	14 538
1998	15 300	1 024	9 343	53 369	15 048
1999	15 535	1 102	9 918	55 924	15 549
2000	15 592	1 142	11 386	61 389	18 386
2001	15 326	1 246	11 714	60 597	18 921
2002	16 207	1 074	11 294	54 747	18 658
2003	15 622	1 172	10 794	53 787	17 994

6. táblázat

A könyvtár egyik vonzereje a több mint százféle, sokoldalú kikapcsolódást és ismeretszerzést biztosító újság, folyóirat, amelyeket a legfrissebb számok kivételével ki is lehet kölcsönözni. A könyvtárosok az állomány összetételének kialakításakor igyekeznek követni az olvasók igényeit. A bestsellerek, a szépirodalom mellett a könyvtár olvasóinak

körében a legkedveltebb témakörök közé tartoznak az egészséges életmóddal, mentálhigiénével, ezoterikával, történelemmel foglalkozó könyvek.

A fiókkönyvtár adottságai nem igazán alkalmasak rendezvények szervezésére. Ezért a könyvtárosok a könyv- és irodalomnépszerűsítésnek olyan formáit igyekeznek kialakítani, a hagyományos könyvtári tevékenység mellett, amelyeknek nincs nagy helyigénye. Az adventi időszakban pl. évek óta szerveznek vetélkedőt az ünnepkörhöz kapcsolódóan az érdeklődők számára.

A könyvtárosok jó kapcsolatot alakítottak ki a város tömegkommunikációs intézményeivel. „Az olvasás éve”, 2001 óta rendszeresen készítenek könyvajánlásokat, melyeket a 7Közlap című városi lapban és a Dunaújvárosi Televízióban Hírújságában lehet olvasni. A város fennállásának 50. évfordulója alkalmából „Rejtvényes félévszázad” címmel szerveztek a 7Közlappal közösen egy nagyszabású vetélkedősorozatot, ahol a résztvevőknek a könyvtárosok által készített keresztrejtvényeket kellett megfejteniük. Ugyanebben az évben a Dunaújvárosi Televízióval együttműködve „A mi kis városunk” címmel indult várostörténeti vetélkedő összeállításában, megvalósításában vettek részt a könyvtárosok.

Felnőttkönyvtár - olvasószolgálat - Internet

A felnőttkönyvtár állománya közel százezer kötet könyvből, több száz térképből, CD-lemezből, háromszáz féle napi-, hetilapból és folyóiratból áll. A tágas, kényelmes bútorokkal felszerelt olvasói tereket naponta 200-250 látogató keresi fel. Az olvasók közel 60%-a 29 éves vagy fiatalabb. A foglalkozás szerinti megoszlás azt mutatja, hogy a könyvtári tagsággal rendelkezők 25 %-a valamilyen közép- vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanul, 16%-a vállalkozó, értelmiségi vagy pedagógus, 13%-a pedig alkalmazott. Ezek az arányok az utóbbi évtizedben nem változtak jelentősen, alapvetően meghatározzák a felnőttkönyvtár állományalakítási, információszolgáltatási és tájékoztatási feladatait.

A következő táblázat a felnőttkönyvtár néhány fontosabb statisztikai mutatóját foglalja össze:

<i>Év</i>	<i>Állomány</i>	<i>Beiratkozott olvasók</i>	<i>Kölcsönzők száma</i>	<i>Kölcsönzött dokumentumok száma</i>	<i>Látogatók száma</i>
1996	96 414	7 237	36 345	82 868	57 571
1997	91 902	7 250	38 345	88 070	65 286
1998	84 228	7 268	38 439	88 846	64 611
1999	82 175	7 607	40 359	91 758	66 743
2000	86 603	7 741	42 875	97 920	69 797
2001	85 573	7 628	40 913	92 526	64 081
2002	87 846	7 701	40 701	92 111	62 943
2003	89 817	7 851	37 907	86 484	64 624

7. táblázat

A felnőttkönyvtár állományának 90%-a kölcsönözhető, könyvállományának fele szépirodalom, a másik fele ismeretterjesztő és szakirodalom. A nem kölcsönözhető állomány az olvasóterem és a helyismereti különgyűjtemény része.

A közel hatezer kötetes olvasótermi állomány kialakításánál a legfontosabb szempont, hogy olyan kézikönyvek, lexikonok, monográfiák, szótárak, atlaszok és térképek, adattárak kerüljenek ide, amelyek korszerű, értékes információkat, tényeket tartalmaznak. Egyszerre negyven látogató tud helyet foglalni, jegyzetelni, tanulni, olvasni az olvasóteremben.

21. kép

A folyóirat-olvasó

A folyóirat-olvasóban tíz féle napilapból és közel 300 féle hetilapból, folyóiratból válogathatnak az érdeklődők. A látogatók harmada rendszeresen olvassa az újságokat, amelyek között irodalmi folyóiratok, egy-egy szakterület népszerű és tartalmas lapjai, tudományosabb jellegű kiadványok, hobbi-, divat- és bulvárlapok is találhatóak.

A helyismereti különgyűjtemény kialakítása, feltárása már a hatvanas években megkezdődött. A helyismereti különgyűjtemény célja és feladata nem változott az évek során:

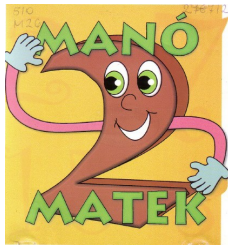
össze gyűjteni és feltárni a városra, intézményeire, neves személyiségeire vonatkozó dokumentumokat, információkat. Ebben a feladatban nagy segítséget jelentenek a számítástechnikai eszközök. 1991 óta számítógépes adatbázisban tárják fel a könyvtárosok a helyismereti anyagot. 2000-ben elkészült a Dunaújváros kronológiája című adatbázis is, amely sokoldalú visszakeresést tesz lehetővé.

A helyismereti könyvtárosok munkája nélkülözhetetlen azok számára, akik a város történetével foglalkoznak. Számos szakdolgozat, tanulmány, kiadvány elkészítéséhez nyújtottak segítséget. 1996-ban jelent meg az a bibliográfia, amelyet a könyvtárosok állítottak össze Kemény Dezső író 70. születésnapja alkalmából. A bibliográfia az író műveit és a Kemény Dezsővel kapcsolatos irodalmat tárja fel.

Az 1990-es évek kihívása és lehetősége volt a számítástechnika megjelenése a könyvtári munkában, valamint az információ és a tudás elektronikus formában való megjelenésének gyors elterjedése. A József Attila Könyvtár korán bekapcsolódott ebbe a folyamatba, az olvasók számára ez elsősorban a kölcsönzés számítógépesítését jelentette.

Az 1997-es év fordulópont volt a felnőttkönyvtár életében a számítástechnika, az elektronikus információszerzés területén. Ekkor nyílt lehetőség arra, hogy a helyi hálózat újabb számítógépekkel bővüljön, és így már a felnőttkönyvtár olvasói tereibe is jutott gép, amely egyelőre csak a könyvtárosok tájékoztató munkáját segítette. 1997 augusztusa óta a világháló is elérhető a könyvtárból a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program keretében kiépített gerincvezetéken keresztül, amelyhez kezdetben a csatlakozási pont a helyi főiskola volt, majd egy székesfehérvári csomóponthoz kapcsolódott a könyvtár.

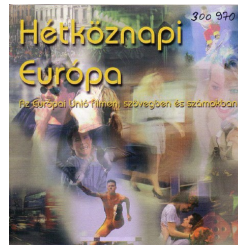
Az 1990-es évek második felétől rohamosan nőtt a számítógéphez kötődő eszközökön (flopin, CD-n) megjelenő dokumentumok száma. Kezdetben a számítástechnikai folyóiratok, újságok lemezmellékletei szaporodtak el, majd egyre nagyobb számban jelentek meg az ún. multimédiás CD-lemezek, amelyek már egy egész könyv anyagát rögzítették, vagy olyan információkat tartalmaztak, amelyek már nyomtatott formában nem is jelentek meg. A könyvtár a kezdetektől igyekezett lépést tartani ezzel a változással, és biztosítani olvasói számára az új dokumentumtípushoz való hozzáférést is. A számítógépes folyóiratok lemezmellékleteit a kezdetektől lehet kölcsönözni, és nem csak a felnőttkönyvtárból, hanem a fiókkönyvtárakból is. A multimédiás CD-k gyűjtése, az olvasókhöz való eljuttatása 1998 óta a felnőttkönyvtár feladata.

22. kép

23. kép

24. kép

25. kép

Egy kis ízelítő a felnőttkönyvtár CD-állományából

Az információs szolgáltatásban, a tájékoztatásban és a tájékozódásban egyre jelentősebb szerepet játszanak az interneten megjelenő források, adatbázisok, amelyeken keresztül hatalmas mennyiségű adatot, tényt, ismeretet lehet elérni, kezelni. Ma már megkerülhetetlen ezeknek a lehetőségeknek a használata, a gyors és pontos eligazodás a honlapok sokaságában.

1999-ben újabb jelentős lépésre került sor a könyvtár számítógépes hálózatában. A könyvtár a Nemzeti Kulturális Alap és a helyi önkormányzat pályázatain összesen 1,6 millió forint támogatást nyert el, amely lehetővé tette, hogy négy újabb számítógép kerüljön a hálózatba. Ez a változás már a könyvtárhasználók számára is kedvező lépést jelentett, hiszen 1999. december 15-től az olvasók rendelkezésére állt egy számítógép, amelyen internetezni is lehetett.

A következő nagy fordulatot a 2001-es év hozta a könyvtár életében. 2001. július 5-től új, Linux alapú integrált könyvtári szoftverrel dolgoznak a könyvtárosok. Az új megoldás lehetővé tette, hogy a könyvtár adatbázisai az interneten is elérhetőek legyenek az október 25-től működő ideiglenes könyvtári honlapon.

Ebben az évben hirdette meg nagyszabású számítógépes felzárkóztató programját az Informatikai Kormánybiztosság, amelynek keretében a könyvtár is pályázott, és tíz új számítógép valamint egy lézernyomtató beszerzéséhez kapott forrást.

2002 tavaszára sikerült az új hálózatot kiépíteni, és akkor került a tíz új számítógép az olvasói térbe. A pályázat feltételei közé tartozott az ingyenes internetezési lehetőség biztosítása egy évig a könyvtári tagok számára. Emellett száz érdeklődő számára az internet használatával kapcsolatos alapfokú ismereteket átadó tanfolyamot kellett szervezni és lebonyolítani. A feladatot megoldását segítette, hogy két könyvtáros egy távoktatásos továbbképzésen vett részt, amely felkészítette őket az oktatásra.

A tanfolyamokat a könyvtár nyári zárva tartási idejére szervezték meg és külön segédanyagot állítottak össze a tanfolyam anyagából a résztvevőknek. A könyvtárosok sikeresen oldották meg ezt a feladatot, és pozitív visszajelzéseket kaptak a tanfolyamok hallgatóitól.

A városlakók körében hamar ismert és népszerű lett a könyvtár új, internetezési lehetőséget biztosító szolgáltatása. Sokan emiatt keresték fel először a könyvtárat, naponta 30-35 könyvtárlátogató élt ezzel a lehetőséggel.

26. kép

Számítógépek az olvasói térben

A 2002-es év nemcsak pozitív változásokat hozott a könyvtár életében. Szeptember 18-án, éjjel betörték a könyvtár épületébe és elvitték az olvasói terekben elhelyezett gépeket. 2003 tavaszára a város több cégének, vállalatának segítségével és az olvasók adományaiból sikerült újra helyreállítani az eredeti állapotot. Az új számítógépek beszerzésében többek között a következő cégek nyújtottak segítséget a könyvtárnak: Beton-Plussz Kft, Dunaferr Compferr Kft, Dunaferr Ferrinfo Rt, Dunakontroll Kft, Perkop 2000 Kft.

A könyvtár számítógépes hálózatában két szerver és huszonöt alállomás található, öt számítógép kivételével mindenhol elérhető a világháló is. A könyvtár gazdasági, állomány-nyilvántartási, feltárási és kölcsönzési adminisztrációval kapcsolatos feladatait számítógépen oldja meg, építi saját adatbázisait és az információszerzés, tájékoztatás, kapcsolattartás területen felhasználja az internet nyújtotta lehetőségeket.

27. kép

A József Attila Könyvtár honlapja

2003 júliusára készült el a könyvtár új, végleges honlapja melynek címe: <http://www.jakd.hu>. A honlapon keresztül elérhető a könyvtár teljes állományát feltáró elektronikus katalógus, a helytörténeti, kronológiai és irodalomtudományi adatbázis. A könyvtár életével kapcsolatos hírek és a rendezvények meghívói is felkerültek a honlapra. Az olvasók igénybe vehetik az elektronikus előjegyzés lehetőségét is. A hasznos linkek menüponton keresztül központi elektronikus katalógusokhoz, adatbázisokhoz, közhasznú ismereteket tartalmazó oldalakhoz juthat el az érdeklődő. 2003 őszétől a Művelődési Minisztérium lehetővé tette, hogy a nagyobb könyvtárak hozzáférjenek az EBSCO nemzetközi adatbázishoz, amely nem csak a keresett témakörhöz kapcsolódó művek bibliográfiai adatait tartalmazza, hanem a teljes szövegű tanulmány is letölthető.

A könyvtár honlapját egyre többen keresik fel, és az elektronikus szolgáltatásokkal is egyre népszerűbbek lesznek. 2003-ban több mint ezren látogattak el a <http://www.jakd.hu> honlapra.

A város könyvtárosai már az 1960-as években bekapcsolódtak az országos könyvtárközi kölcsönzési rendszerbe. Ez a rendszer teszi lehetővé, hogy a könyvtárak ne csak a saját állományukban megtalálható dokumentumokat tudják nyújtani az olvasóknak, hanem más könyvtártól is tudjanak kérni, ha erre szükség van. Az 1997. évi CXL. törvény újra szabályozta a könyvtárközi kölcsönzést, létrehozva a Országos Dokumentumellátó Rendszert (ODR). Ez kedvező változást jelentett a könyvtárak és az olvasók életében. A technikai eszközök gyors fejlődése, elterjedése (fénymásoló, fax, számítógép), az internet nyújtotta lehetőségek, az elektronikus katalógusok világhálóra kerülése jelentősen megváltoztatta a könyvtárközi kölcsönzés gyorsaságát és jelentőségét. A József Attila Könyvtár olvasói

érdekében gyakran és szívesen élt a rendszer nyújtotta lehetőségekkel, folyamatosan nőtt a könyvtárközi kérések száma:

<i>Év</i>	<i>Kérések száma</i>
1996	201
1997	185
1998	231
1999	299
2000	306
2001	460
2002	647
2003	991

8. táblázat

A kért dokumentumok 80-85%-a szakirodalom és elsősorban felsőoktatási tanulmányaikhoz kérik az olvasók. 2003-ban a Művelődési Minisztérium hirdette meg azt a pályázatot, amelyen azok a könyvtárak vehettek részt, amelyek sokszor igénybe veszik az Országos Dokumentumellátó Rendszer szolgáltatásait. A József Attila Könyvtár megfelelt ennek a követelménynek, hiszen az utóbbi években az első három legtöbb dokumentumot kérő könyvtár között szerepelt az országban. A pályázaton elnyert támogatás egy számítógép, szkennel, lézernyomtató és egy dokumentumküldő szoftver (Ariel) megvásárlását tette lehetővé. Ezek az eszközök további lehetőséget nyújtanak a olvasók igényeinek gyors és pontos teljesítéséhez.

A felnőttkönyvtár szolgáltatásai sokat változtak az évek során. Sok új eszköz és lehetőség áll a könyvtárosok rendelkezésére. Egy valami azonban nem változott: az új eszközök használatának is az a célja, hogy könyvtáros segítse az olvasók kérdéseinek mind hatékonyabb és pontosabb megoldását. A legfontosabb és nélkülözhetetlen eszköz ebben a folyamatban azonban a gondolkodó ember, a tájékozott és olvasott könyvtáros.

Rendezvények, kiadványok

A mindennapi könyvtári tevékenység mellett az évek során több sikeres rendezvényre is sor került a könyvtárban. A rendezvények szervezésénél kiemelt jelentőséget tulajdonít a könyvtár a dunaújvárosi szerzők, alkotók, kiadványok bemutatásának, a könyvhöz kapcsolódó ünnepi eseményeknek és az ismeretterjesztésnek.

Az Árgus című megyei irodalmi és társadalomtudományi folyóirat szerkesztője, alkotógárdája többször volt már a könyvtár vendége. Ezek a találkozók mindig alkalmat

adnak arra is, hogy az érdeklődők találkozzanak a lapban publikáló Fejér megyei és dunaújvárosi alkotókkal is.

Egy-egy dunaújvárosi szerző új könyvének bemutatására is a könyvtárban került sor. Többek között itt mutatta be Pálinkás István Pannon beosztás és Névfosztás című versesköteteit, Birkás István pedig A futó madarak útja című kötetét. A József Attila-díjas Kálnay Adél író is többször volt a könyvtár vendége. 1999-ben az Örökség, 2002-ben pedig a Törött tükör című elbeszéléskötetét mutatta be az Ünnepi Könyvhét keretében.

A könyvtár nem csak a dunaújvárosi szépíróknak nyújt bemutatkozási lehetőséget, hanem 1999-ben pl. Schlitterné Nyuli Anna volt a könyvtár vendége, aki felelevenítette a régi Dunapenteléhez kapcsolódó hagyományokat, emlékeket. 2002-ben pedig Szűcsné Harkó Enikő, a Széchenyi István Gimnázium tanára tartott sikeres előadást Wass Albert íróról, akiről a doktori disszertációját írta.

Az évek során sok országos híró író és költő is volt a könyvtár vendége pl.: Bertha Bulcsú, Konrád György, Vámos Miklós, Rakovszky Zsuzsa, Bächer Iván. Ezek a találkozók sok embert vonzottak, akik szívesen találkoztak az írókkal. Az érdeklődők feltehettek kérdéseiket és elmondhatták véleményüket, kritikájukat is. Az irodalmi művekkel és alkotói folyamattal kapcsolatos beszélgetések mellett sokszor általánosabb, a mindennapi életet érintő kérdések is felszínre kerültek, amelyek izgalmas vitákra is lehetőséget adtak.

Az irodalomtudományi ismeretterjesztés területén évekig együttműködött a könyvtár a Magyar Irodalomtudományi Társaság Fejér Megyei Tagozatával. Közös rendezvények keretében sok neves irodalomtörténész tartott előadást a könyvtárban pl.: Bécsy Tamás Madách Imréről, Bókay Antal József Attiláról, Jelenits István Pilinszky Jánosról, Monostori Imre Németh Lászlóról, Németh G. Béla Szabó Lőrincről, Praznovszky Mihály pedig Mikszáth Kálmánról.

Az utóbbi években előtérbe került a történelmi, társadalomtudományi, szociológiai témák iránti érdeklődés. Több alkalommal volt már a könyvtár vendége pl. Kéri László szociológus vagy Lengyel László közgazdász. A velük való találkozás mindig érdekes eszmecserét jelentett mindennapjaink gondjairól, aktuális eseményeiről.

28. kép

29. kép

Konrád György és Lengyel László a könyvtárban

Hermann Róbert hadtörténész a szabadságharcról, Gerő András történész a Kossuth-kultuszról, Katona Tamás történész Deák Ferencről, Kincses Károly fotótörténész Rosti Pálról, Bácsfi Diána mítoszkutató pedig az ókori népek kultuszairól tartott előadást a közelmúltban a könyvtárban.

Érdekes élményt nyújtott Havas Judit héber irodalmi estje, izgalmas volt beszélgetni Popper Péter pszichológussal az európaiságról és jó volt hallgatni Németh László lányainak, Magdának és Ágnesnek a visszaemlékezéseit.

2000-ben a könyvtár a város születésének 50. évfordulója alkalmából irodalmi pályázatot hirdetett. A pályázatra 76 mű érkezett be vers és próza kategóriában. A sok értékes alkotás közül Szemere Brigitta, Bujáki Livia, Hetényi István és Balogh Gyula Bogumil alkotásai szerepeltek a díjazottak között. A pályázatra érkezett minden művet a könyvtár helyismereti gyűjteményében őriznek.

1999-ben volt 25 éve, hogy a könyvtári hálózatok egyesültek Dunaújvárosban és új épületbe költözött a könyvtár. Ebből az alkalomból készült el a könyvtárat és szolgáltatásait bemutató, népszerűsítő kiadvány.

1999 és 2003 között a könyvtárat bízta meg az önkormányzat, hogy a városban megjelenő, önkormányzati támogatással készülő kiadványok elkészítésének intézményi háttérét biztosítsa, irányítsa a kiadási munkálatokat. Így a könyvtár bábáskodása mellett született meg a következő négy szép és hiánypótló kiadvány, melyek a várostörténethez kapcsolódnak: Új üzenet című antológia, Ravasz Erzsébet munkásságát bemutató album, „... hogy itt is legyen muzsika...” című kötet, Boda András és Knódel Mária könyve, „Színházi csodák” címmel.

Befejezés

A dunaújvárosi könyvtárosok szakmai tevékenységének része a olvasók, könyvtárhasználók érdekében végzett mindennapi munka mellett az a tevékenység is, amelyet a különböző szakmai szervezetekben végeznek. A József Attila Könyvtár intézményi tagja a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Fejér Megyei Szervezetének. A könyvtárosok egy része egyéni tagsággal is rendelkezik a megyei szervezetben. A Magyar Könyvtárosok Egyesületének Helytörténeti Szekciójában tag három könyvtáros, a Gyermekkönyvtári Szekció munkájában szintén három könyvtáros vesz részt. A könyvtárosok rendszeresen részt vesznek az egyesület megyei és országos szervezetei által szervezett továbbképzéseken, megbeszéléseken, előadásokon, vándorgyűléseken.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületénél fiatalabb szakmai szervezet az Információs és Könyvtári Szövetség . A szövetség városi tagozatának megalakulása óta tagja a könyvtár.

A Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Programhoz kapcsolódó Hungarnet Egyesületi tagság teszi lehetővé, hogy a könyvtár kedvező áron juthasson hozzá az internethez.

2000. január 22-én a Magyar Kultúra Napján a leghitelesebb helyről kapott elismerést a könyvtár: a város önkormányzati testülete úgy döntött, hogy a Pro Culture Intercisea - díjat adományozza a József Attila Könyvtárnak.

29. kép

Cyránski Mária: József Attila

2003 tavaszától a könyvtár földszintjét díszíti Cyránski Mária szobrászművész József Attila reliefje, melyen a következő sorok olvashatók a költőtől: „s nehogy bárkiben alább

essél, / mindig mindenütt megméressél!”³ A könyvtár olyan intézmény, amely a közösség, a látogatók által nyeri el létének értelmét, és mindennap ki van téve a kihívásnak, hogy kiállja-e a megmérettetés próbáját.

„...a Könyvtár határtalan és periodikus”⁴ - írta Jorge Luis Borges Bábeli könyvtár című művében. Végigtekintve a dunaújvárosi könyvtárak történetén igazat kell adnunk Borgesnek: határtalan, hiszen ma már a virtuális világkönyvtár áll az olvasók és a könyvtárosok rendelkezésére, és ugyanakkor periodikus, ismétlődő és visszatérő, megújuló intézmény a könyvtár.

³ József Attila: Flóra in: József Attila összes versei Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1975. p. 352.

⁴ Borges, Jorge Luis: Bábeli könyvtár in: Borges, Jorge Luis: A titkos csoda Bp.: Európa Könyvkiadó, 1986. p. 111.

Bibliográfia:

1. A dunaújvárosi Munkásművelődési Központ. = Fejér Megyei Könyvtáros, 1983. 11. sz.
2. Fábián Krisztina: A dunaújvárosi József Attila Könyvtár (JAK) helyismereti gyűjteménye és adatbázisa. (Szakdolgozat) Bp.: ELTE – TFK, 1999. 36 p.
3. Katona Zsuzsanna: A dunaújvárosi tanácsi közművelődési könyvtári hálózat helyzete 1951-1974. (Szakdolgozat) [Bp.: ELTE, 1986] 101 p.
4. Katona Zsuzsanna: Az ODR egy fogadó könyvtár szemszögéből: A dunaújvárosi József Attila Könyvtár. = Könyvtári Levelező/lap, 2003. 5. sz. p. 10-13
5. Kemény Dezső: A könyvtáros. [Venezs Béla életéről és tevékenységéről]. = Dunaújvárosi Hírlap, 1976. 02. 17. p. 5-5
6. Maruszki József: A dunaújvárosi MMKK környezete. = Könyvtár és társadalmi környezete I. Bp.: Múzsák, 1979. p. 45-66.
7. Nyitrai Erzsébet: A városi könyvtárügy Dunaújvárosban 1974-től napjainkig. (Szakdolgozat) Szombathely: BDF, 2003. 57 p.
8. Az olvasás gyönyörűsége. [A könyvtár rövid története] = Dunaújvárosi Hírlap, 2000. 05. 06. p. 11-11
9. Pethő Klára: Zenei részleg Dunaújvárosban. A dunaújvárosi zenei részleg kialakításának története és jelenlegi működése. (Szakdolgozat) 1976. 54 p.
10. Pillanatképek Fejér megye nagy(obb) könyvtáraitól. = Könyvtári Levelezőlap, 1995. 7. sz. p. 29-31
11. Szentner Istvánné: A dunaújvárosi MMKK 15 éves története [1974 – 1989]. (Szakdolgozat) 30 p.
12. Tóth Jánosné: Adalékok a közművelődési könyvtárügy történetéből egy pályakép tükrében. (Szakdolgozat) 1978. 66 p.
13. Tóth Judit: Könyvtári munkafolyamatok számítógépesítése a dunaújvárosi József Attila Könyvtárban. (Szakdolgozat) Szombathely: BDF, 1998. 68 p.
14. Városi Könyvtár Dunaújváros 1970-2000. (Kronológia) (Kézirat) 2000. 6 p.
15. Vörös Jánosné: A dunaújvárosi Munkás Művelődési Központ Könyvtárának három esztendeje. = Fejér Megyei Könyvtáros, 1978. 2. sz. p. 10-18

A József Attila Könyvtár munkatársai - 2003

Szécsenfalviné Lukács Mária - igazgató

Fábián Erzsébet - gazdasági vezető

Hurtony Józsefné - pénztáros, titkárnő

Állományalakítás

Gutenkunstné Szabados Margit - csoportvezető

Dr. Kálmán Andrásné

Kálmán Józsefné

Priskin Béláné

Felnőttkönyvtár

Katona Zsuzsanna - csoportvezető

Fábián Krisztina

Kalapácsné Tóth Éva

Kis Irén

Kovácsné Farkas Zsuzsanna

Oláh Bernadett

Petrovicsné Gadanez Júlia

Priolné Horgos Mariann

Schleicher Judit

Stossek Mátyásné

Tóth Éva

Gyermekkönyvtár

Vágó Józsefné - csoportvezető

Polán Ernőné

Törökné Antal Mária

Fiókkönyvtárosok

Erdős Erzsébet - csoportvezető

Faragóné Veress Csilla

Péter Éva

Rozmán Zsuzsanna

Szántó Béláné

Kötészet, ruhatár, takarítás

Greksa Lajosné - könyvkötő

Guba Patrícia - könyvkötő

Molnár Erika - könyvkötő

Gyuktity Jánosné - ruhatáros

Szabó Zoltánné - ruhatáros

Szalai Józsefné - takarítónő

Tömöri Gyuláné - takarítónő